

Groddjur vid Långbro säteri, Mölnbo

Förstudie med syfte att avgränsa möjliga lekmiljöer inför vidare hantering av artskydd

Beställning: Gerstabergr
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Granskningsversion: 08 juni 2023
Uppdragsansvarig: Fredrik Engdahl
Medverkande: Fingal Gyllang
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10158

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

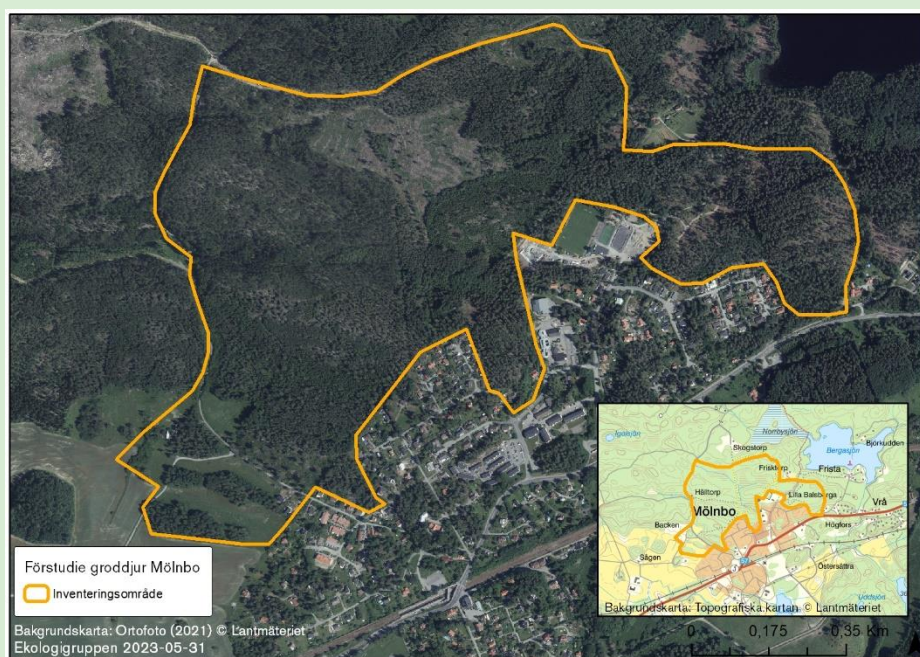
Inledning	2
Bakgrund och syfte	2
Metodik	3
Osäkerhet i bedömningen	3
Resultat	4
Rekommendationer	5
Referenser	6
Bilaga 1. Lagskydd för groddjur	7
Skydd enligt artskyddsförordningen	7

Inledning

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Gerstaberger genomfört en förstudie inför inventering av groddjur vid Långbro säteri i Södertälje kommun. Utredningen har tagits fram som ett underlag till arbetet med en detaljplan.

Inventeringsområdets läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Figur 1. Kartan visar området som ingår i förstudien med avgränsning inom orange linje.

I delar av naturmarken norr om Långbro säteri i Mölnbo, Södertälje kommun planeras för bostadsetablering. Området är attraktivt på grund av sitt naturnära läge, samt närhet till kollektivtrafik och service.

I området finns blöta områden som skulle kunna utgöra lekmiljöer för groddjur. Alla groddjur är skyddade i Artskyddsförordningen och eventuella förekomster behöver därför beaktas i vidare planering av området.

Målet med denna förstudie är att sammanställa kartmaterial för blöta områden där det kan finnas potentiella lekmiljöer för groddjur. Syftet är att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med framtagande av en detaljplan. Utifrån resultaten från förstudien kan en inventering i fält genomföras, exempelvis under våren 2024.

Metodik

Blöta områden och flödesvägar identifierades med dataverktyget SCALGO (se faktaruta) utifrån 100 mm regn, och exporterades i rasterformat. Dessa områden importerades sedan till ArcGIS och omvandlades till vektorformat (shapefiler). Justeringar gjordes utifrån ortofoton, höjddata och topografiska kartan.

Avgränsningar stämdes av med konsulter som genomfört naturvärdesinventering i området i fält och justeringar utifrån synpunkter genomfördes.

Utsök av tidigare artfynd för groddjur gjordes från databasen Artportalen (åren 2000–2023) och de sammantagna möjligheterna för groddjur att nyttja området bedömdes.

SCALGO

SCALGO är ett interaktivt dataverktyg som baserat på höjddata kan modellera hur vatten fördelas i ett landskap. Olika flödesmönster och lågpunkter där vatten ansamlas kan identifieras och exporteras till andra dataprogram. Det finns också möjlighet att justera höjddata, exempelvis utifrån framtida planerade förhållanden för att se hur vattenflöden förändras.

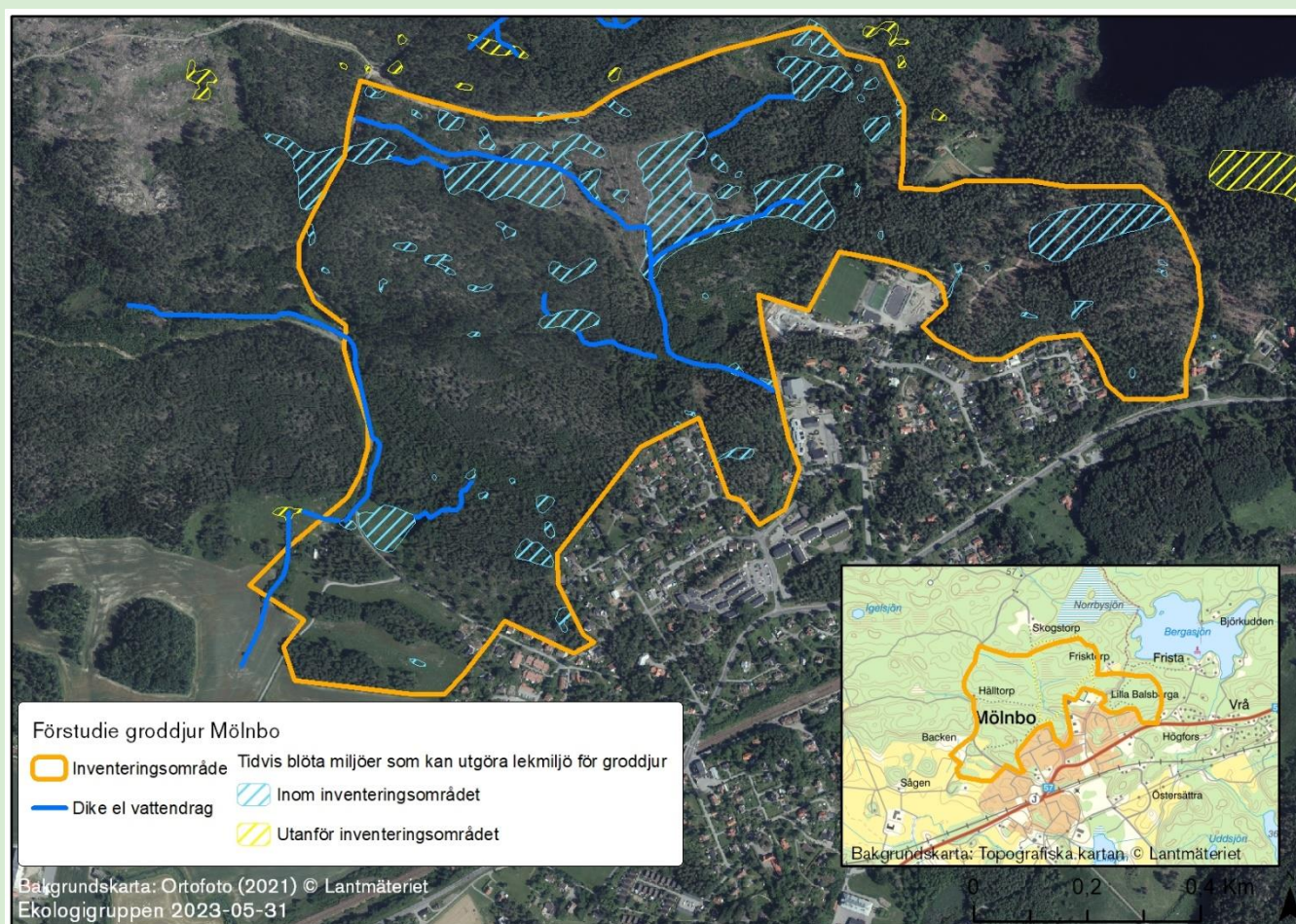
Osäkerhet i bedömningen

Området har inte besökts i fält inom detta uppdrag och avgränsningar ska utgöra underlag för ett första fältbesök i området. Troligtvis är en del av de avgränsade områdena ej särskilt blöta, men de har kommit med eftersom de pekats ut via höjddata i SCALGO.

Resultat

Området bedöms kunna nyttjas av groddjur. Sammantaget har ca 11 hektar potentiellt blöta miljöer avgränsats som polygoner och ca 3 kilometer som linjer, se Figur 2. Dessa ytor och sträckor bedöms ej i sin helhet utgöra lek miljöer för groddjur, men de behöver besökas i fält för en sådan bedömning innan en eventuell inventering av lekande groddjur kan genomföras.

Inga fynd av groddjur finns rapporterade i det aktuella området.

Figur 2. Avgränsade potentiella lekmiljöer för groddjur

Rekommendationer

Utifrån genomförd förstudie är det tydligt att det finns många mer eller mindre blöta miljöer i området som skulle kunna utgöra lekmiljöer för groddjur. Rekommendationen för vidare hantering av artskydd för groddjur är att genomföra en inventering i fält under lekperioden på våren (april–maj). Vid en sådan inventering bör området besökas i dagsljus i inledningsskedet så att avgränsade miljöer kan bedömas med avseende på groddjur. Då kan troligtvis en del avgränsade områden avfärdas. Sedan genomförs inventering kväll/natttid på resterande områden.

Referenser

Digitala källor

Artportalen, 2023. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se>. Hämtad: 2023-05-31

Bilaga 1. Lagskydd för groddjur

Skydd enligt artskyddsförordningen

Groddjur skyddas av lagstiftning enligt 4 och 6 §§ artskyddsförordningen (2007:845) och är fridlysta i Sverige. Artskyddsförordningen ska ses som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter (mark- och miljööverdomstolen 2013:13 och mark- och miljööverdomstolen M11317-14). Detta innebär att tillståndsmyndigheten ska bedöma hur skyddade arter påverkas av en planerad verksamhet. Syftet med artskyddet är enligt 8 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken att skydda arter.

Av de arter som förekommer i Stockholmsområdet har åkergroda och större vattensalamander det starkaste skyddet i 4 § artskyddsförordningen då inte bara djuren utan även deras livsmiljöer är skyddade. Dessa är dessutom upptagna i Art- och habitatdirektivets bilaga 2 vilket gör att de har en väldigt stark skyddsstatus.

4 § artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

6 § artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att:

1. döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och
2. ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Lokal population

Centralt i artskyddsförordningen finns begreppet lokal population. Med lokal population menas den population (grupp av djur av en art) som har genetiskt utbyte med varandra. En lokal population kan vara olika för olika arter. För en vanligt förekommande lättspridd art kan den lokala populationen vara stor och sträcka sig över stora ytor på läns- eller nationell nivå. För ovanliga arter som är starkt knutna till en plats eller en specifik naturtyp/miljö, kan den lokala populationen vara liten och begränsad. Fortfarande saknas praxis om hur lokal population skall bedömas. Generellt gäller att dispensansökningar sällan är aktuella, ofta ligger fokus i stället på att begränsa påverkan och genomföra åtgärder så att en lokal population inte påverkas.

Genom skyddsåtgärder (biotopvårdande åtgärder) kan man bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion (se faktaruta) men det måste finnas bra undersökningar som stöder effektiviteten (baslinje och uppföljning) enligt en dom i Miljööverdomstolen 2021.

Kontinuerlig ekologisk funktion

Med kontinuerlig ekologisk funktion menas de egenskaper som gör att ett område är betydelsefullt för en viss art för parning, födosökning, uppfödning eller vila. Om en åtgärd kan förväntas påverka en fortplantnings- eller viloplats negativt är det oftast möjligt att vidta åtgärder för att säkerställa att platsens kontinuerliga ekologiska funktion bibehålls. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Om platsen genom de förebyggande åtgärderna inte förlorar ekologisk funktionalitet innan, under eller efter en exploateringsåtgärd, och om området förblir minst lika stort och bibehåller samma kvalitet för den berörda arten, kan inte platsen anses ha drabbats av en försämrad funktion. En verksamhet kan då genomföras utan att artskyddsförordningens 4 § punkt 4 utlöser förbud.

Övrigt skydd

Utöver artskyddet med förbud mot att förstöra fortplantningsområden eller viloplatser (4 § ovan) är groddjurens livsmiljöer skyddade på flertalet sätt, särskilt lekmiljöerna: Åtgärder som ska genomföras i våta områden (exempelvis schakt, utfyllnad eller uppförande av nya anläggningar) utgör så kallad vattenverksamhet och regleras i miljöbalkens kapitel 11. Beroende på hur omfattande åtgärderna är behövs antingen en anmälan till länsstyrelsen eller tillstånd för vattenverksamhet från mark- och miljödomstolen. I stora delar av landet, däribland Stockholms län, finns idag även ett generellt skydd för våtmarker i och med förbudet mot markavvattnings i våtmarksområden enligt 11 kap 14 § miljöbalken.

Våtmarker är också skyddade genom generellt biotopskydd, vilket beskrivs i bilaga 1 till Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera. Skyddet gäller alla småvatten eller våtmarker med en yta av högst en hektar i jordbruksmark som “ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta såsom kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kallkällor, mangelgravar, öppna diken, dammar och högst två meter breda naturliga bäckfåror”. Det är inte tillåtet att göra något som påverkar dessa miljöer negativt utan dispens.

Groddjurens livsmiljöer på land är också skyddade på flera sätt. Exempelvis omfattar det generella biotopskyddet odlingsrösen och åkerholmar i jordbruksmark som kan nyttjas för övervintring. Groddjuren föredrar miljöer med riklig förekomst av död ved som kan nyttjas för skydd, övervintring eller

födosök. Sådana miljöer hyser ofta höga naturvärden och kan vara skyddade som exempelvis naturreservat eller genom artskydd för andra arter. I skogsmark kan sådana områden vara utpekade som nyckelbiotoper, vilka generellt undviks vid exploatering.